

Samfunn for alle

NORSK FORBUND FOR UTVIKLINGSHEMMEDE

3
2020

Riktig god
sommer!

**Gjennomgående
koronaproblematikk**
Side 9

**Spørsmål til helse- og
omsorgsministeren**
Side 15

Når verden stopper opp
Side 24

Samlokaliserte boliger og smittevern

Hedvig Ekberg
Generalsekretær

Det er noen underlige måneder vi har lagt bak oss. Tilværelsen ble snudd på hodet nesten over natten. Vi har alle, på en eller annen måte, opplevd endringer når det gjelder jobb, fritid, familieliv og annen sosial kontakt.

Men noen har opplevd mer inngripende endringer enn andre. Vi har mottatt mange henvendelser fra mennesker med utviklingshemning og deres pårørende. Det tegner seg et bilde av et kommune Norge som handlet i panikk 12. mars. Nesten alt av tjenestetilbud ble stengt ned, selv i kommuner uten et eneste smittetilfelle. Kun det som måtte gjøres for at liv ikke skulle gå tapt ble opprettholdt. For voksne ble det plutselig ikke mulig å få gå på arbeid eller dagsenter. For de som har flyttet fra foreldrehjemmet ble det i tillegg heller ikke mulig å treffe familie, få gå ut eller være sammen med andre i fellesarealer. Tilbud om støttekontakt, avlastning og andre tjenester ble brått borte.

NFU har gitt råd og veiledning til enkeltpersoner, svart på høringer, deltatt på møter med myndighetene og på alle måter forsøkt å bidra for å bedre situasjonen for mennesker med utviklingshemning og deres familier. I denne jobbingen har det vært veldig gledelig

å oppleve at vi har fått støtte fra de offentlige aktørene innenfor feltet. Ligestillings- og diskrimineringsombudet, Sivilombudsmannen og Norges institusjon for menneskerettigheter, har alle henvendt seg til myndighetene for å påpeke de alvorlige bruddene på menneskerettighetene og diskrimineringen som mennesker med utviklingshemning er blitt utsatt for.

Så kan man stille seg spørsmålet, hvorfor kommunene iverksatte strengere tiltak ovenfor mennesker med utviklingshemning enn det som var de generelle anbefalingene fra myndighetene. Handler dette om holdninger, de gamle holdningene fra institusjonstiden? Det bygges jo nå boliger, og gis tjenester som kan sammenlignes med hvordan det var når vi hadde institusjoner. Bidrar dette til at gamle holdninger har blitt dagens holdninger?

Covid-19-erfaringene kan forhåpentligvis gi oss et godt argument i arbeidet for å stoppe byggingen av stadig større samlokaliserte boliger og den utstrakte uviljen til å yte individuelle tjenester.

Administrasjonen i NFU ønsker dere alle en forhåpentligvis snart koronafri hverdag og en riktig god sommer.

Samfunn for alle

**Medlemsblad for
Norsk Forbund for Utviklingshemmede**

Fem utgivelser per år
Årsabonnement: 400 kroner
ISSN: 0803-5105

Ansvarlig redaktør:
Jens Petter Gitlesen
jpg@nfunorge.org

Journalist:
Frilansjournalist Bitten Munthe-Kaas
sfa@nfunorge.org
Telefon: 928 36 809

Korrektur:
Evy Utne Knutsen

Adresse:
Samfunn for Alle,
NFU Postboks 8954
Youngstorget
0028 Oslo

Sentralbord: 22 39 60 50
E-post: post@nfunorge.org
www.nfunorge.org
www.facebook.com/NFUNorge

Annonseakvisitør:

Salgs Forum AS
Tlf: 51 31 57 00/91 59 05 78
E-post: post@salgs-forum.no
www.salgs-forum.no

Forsidebilde: Henriette Hognestad,
Foto: Jens Petter Gitlesen

Design og layout: Marte Louise Lilleby / Aase Bie
Trykk: Gunnarshaug trykkeri

Utgivelse 4, 2020 kommer uke 41
Frist for saker: 2. september
Annonsefrist: 2. september

INNHOOLD

4 Leder: Smitteverntiltak

6 Stopper arbeidet med tvangshjemmel

9 Gjennomgående koronaproblematikk

13 En lærerik og nyttig periode

15 Spørsmål til helse- og omsorgsministeren

19 Frivillige og tvungne smitteverntiltak

22 Leser søker bok

24 Når verden stopper opp

27 COVID-19 gir ekstreme utfall i Uganda

30 Vår mann på Stortinget: Tore Hagebakken

32 Takk for innsatsen!

34 Ny prosjektmedarbeider i SAFO

35 Internasjonale webinarer om utviklingshemning og Covid-19

36 «De brysomme vergene» - igjen

39 Døde av overmedisinering

Smitteverntiltak – det typiske og det unike

Jens Petter Gitlesen
Forbundsleder

Den 12. mars ble store deler av Norge stengt. I det store perspektivet tror jeg at myndighetene handlet riktig. I en uoversiktlig situasjon, fikk vi en oversikt over smittesituasjonen og kontroll over spredningen i den forstand at antallet smittede ble svært lavt.

Det vil komme flere smittebølger. Statistikerne i Folkehelseinstituttet regnet ut at det trolig var 166 nordmenn som ble smittet i uke 23. Norge er gjenåpnet, kontakten mellom mennesker er blitt større, med ferietiden kommer ytterligere kontakter. Det lar seg neppe gjøre å kvitte seg med smitten. Helse- og omsorgsdepartementet regner med at smitten vil bli værende i to års tid. Overlege Preben Aavitsland ved Folkehelseinstituttet regner med at det vil ta tre års tid før vi kan se slutten på epidemien. Innen den tid, kan en regne med flere smitteutbrudd og tiltak knyttet til dem.

RAMMET UTVIKLINGSHEMMEDE UNØDIG STERKT

Mange med utviklingshemning kom rimelig dårlig ut. For det første er bofellesskapene smittefeller. Mange beboere og tjenesteytere er tett involvert med hverandre. For det andre ble det iverksatt et hav med tiltak som verken var anbefalt, lovhjemlet eller som stod i rimelig forhold til smitterisikoen. Besøksforbudet er ett eksempel på slike ulovlige forhold. Kravet fra smittevernmyndighetene var at en skulle ha få på besøk og en skulle holde avstand. I mange av bofellesskapene, gikk en langt lenger og innførte forbud mot besøk. For noen uker siden, var det en kvinne med lett utviklingshemning som kontaktet meg. Da hadde hun vært isolert i 12 uker. Kvinnen hadde ikke vært smittet. Når kommuner uten et eneste registrert tilfelle av smitte, stengte ned alt av tjenester, så står tiltakene ikke i forhold til smittefaren. En kan lage en lang liste av kritikkverdige smitteverntiltak.

Det er vanlig at mennesker med utviklingshemning styres og overstyres, uten lovhjemmel. Vi har mange eksempler fra vergemålsloven. Artikkelen «Da må jeg spørre Boligen først!» av Hilde Guddingsmo, forteller at det ikke bare er i koronatider at mennesker med utviklingshemning overstyres. Få får anledning til å velge hvor, hvordan og med hvem de skal bo. Det at

en ikke får de tjenestene som en har rett på, er heller ikke nytt. Det mest spesielle med koronasituasjonen, var at alt skjedde samtidig og over alt.

DET KOMMUNALE SELVSTYRET DOMINERER DET MESTE

De ulovlige tiltakene viste at staten ikke makter å styre kommunene, på våre felt. Helsedirektoratet gjentok og gjentok, men maktet ikke å få kontroll med den kommunale selvtekt. Hensynet til det kommunale selvstyret veide for tungt. Tilsynsorganet så vi lite eller ikke noe til. Det å klage, var relativt meningsløst. Hos fylkesmannen er saksbehandlingstiden såpass lang i klagesaker at tiltakene ville vært over før klagen ble ferdigbehandlet. Koronasituasjonen viste kort og godt at det som finnes av rettsikkerhetsmekanismer var satt ut av spill. På den annen side, så er rettsikkerheten stort sett fraværende også i mer normale tider.

En kan anta at det i Norge er mellom 1500 og 2000 bofellesskap for mennesker med utviklingshemning. I tillegg kommer de som ikke bor i bofellesskap, barneboliger og avlastningsboliger. Siste år var det 13 tilsyn på feltet. Tilsyn vil en altså ikke risikere hvert århundre. En kan klage på vedtak, men dette forutsetter at en kjenner sin rett og at en evner å klage. Velinformerte pårørende klager, men alt tyder på at det klages altfor lite. Tilsyn avdekker f.eks. lovbrudd mellom 70 og 90 prosent av tilfellene. Men staten har vingeklippet klageorganet som stort sett bare opphever klart urimelige vedtak. Kommunen kan så fatte nye og like urimelige vedtak. Den som vinner i slike prosesser, er den som holder ut lengst.

NFU har i lang tid jobbet for å styrke rettsikkerheten for dem som mottar omsorgstjenester. Saksessen har uteblitt. Får vi en evaluering av koronatililtakene, så er det en viss mulighet for at myndighetene kan innse paradokset ved ikke å ivareta utviklingshemmedes grunnleggende rettigheter av hensyn til det kommunale selvstyret.

Så langt er det ikke noe som tilsier at forholdene skal bli bedre verken til hverdags, eller når den neste smittebølgen kommer.

Bistand til en bedre hverdag

- Jeg er redd for fremtiden, hvordan skal jeg klare dette alene?, spurte Carina Hansen i Trondheim seg selv om da hun forstod at hun ikke klarte å gi hennes multifunksjonshemmede sønn det han fortjente.

Medisiner, salver og barneleker. Stuebordet har fått nye oppgaver og fylles med nødvendig utstyr for å komme best mulig gjennom dagen. Kaotisk, men med kontroll og hensikt. På sin faste plass foran TVen sitter den 10 år gamle gutten stille og rolig, dypt fokusert i historiene som utspiller seg på skjermen. Carina sitter i sofaen og forbereder medisiner, alltid med ett øye på sønnen. På golvet rundt en tom rullestol og et robotisert mobiliserings- og rehabiliteringshjelpemiddel, løper familiekaninen Kevin ivrig og nysgjerrig. Det er en helt vanlig ettermiddag hos familien i Trondheim - i en uvanlig hverdag.

- Hverdagen etter at vi fikk BPA-assistenten har vært helt magisk. Jeg har nå mulighet til å fortsette i jobb, få lov til å sove hele natten og kan alltid være sikker på at Mattis har det godt. Og så får jeg ha sønnen min hjemme hos meg, sier Carina med et smil om munnen. Med BPA kan barn vokse opp sammen med familien og gradvis ta mer ansvar for eget liv og selvstendighet. Dette fører til en bedre hverdag for hele familien og gir større fleksibilitet for alle.

Mio er en av Norges største leverandører av brukerstyrt personlig assistanse (BPA) og er norskeid. Hver eneste dag gir de mennesker et tryggere, mer meningsfylt og bedre liv. Dette ble redningen til Carina, og etter en rask prat med Mio forandret hele livet seg.

Med BPA fra Mio er det du selv som avgjør hvem som skal bistå, når du trenger bistanden og hvordan den skal gjennomføres. Mio er da arbeidsgiver for assistentene dine og skal bidra til at du får den assistansen du selv har behov for.

♥ Vi er her for deg!

Vil du ha mer informasjon om brukerstyrt personlig assistanse? Vi er alltid tilgjengelig for deg. Lurer du på noe? Ta gjerne kontakt med oss.

www.mio.no 40 05 40 07 bpa@mio.no

Landsmøtet er utsatt

NFUS LANDSMØTE var planlagt avholdt i september i år. Landsstyret tok en avgjørelse i mars om å utsette landsmøtet til 12.- 14. mars 2021.

Landsmøtet skal avholdes på Quality Airport hotel Gardermoen.

Stopper arbeidet med tvangshjemmel

AV: Jens Petter Gitlesen

Regjeringen la frem et høringsforslag om ny tvangshjemmel hvor smittede uten samtykkekompetanse som motsatte seg isolasjon, kunne tvangs-isoleres i sitt eget hjem. NFU argumenterte sterkt mot en slik hjemmel i vårt høringsvar.

Det vil utvilsomt være bedre å bli tvangsisolert i eget hjem enn å bli tvangs-isolert på sykehus, slik som dagens hovedregel er. Men faren med slike tvangshjemler, er at de gir en enkel løsning som kan og vil velges i stedet for å foreta den individuelle tilretteleggingen og tilpasningen som må til for å unngå tvangsbruk. Isolasjonsbeslutningen må skje raskt.

Allerede to dager etter høringsfristens utløp, kom følgende SMS fra helse- og omsorgsminister Bent Høie.

Solgården i Spania

En trygg og god ferie.

Deilige dager med sol, bad og mye moro. Møt nye venner i flotte omgivelser.

Enklere ferie kan du ikke få:

- Tilrettelagt med eget fly
- Tilrettelagt med unik bagasjeservice
- Tilrettelagt reise og opphold
- Tilrettelagte aktiviteter og utflukter
- Tilrettelagt for rullestolbrukere
- Tilrettelagt med norsk helsepersonell

Økonomisk
ledsager-
støtte

For mer informasjon og bestilling:
solgarden.no • tlf 24 14 66 60

Følg oss på

SOLGÅRDEN
trygghet, trivsel og glede

Illustrasjonsfoto: Adobe Stock

KORONAPANDEMIEN

Gjennomgående koronaproblematikk

Den 12. mars kom det strenge tiltak som fikk store virkninger for mennesker med utviklingshemning og deres pårørende. Monica og Natascha er juridiske rådgivere hos NFU og har snakket med mange medlemmer. Her kommer en kortfattet gjennomgang av noen de problemstillingene vi har svart på.

AV: Monica Sæbø Tøllefsen

Den 12. mars kom det strenge tiltak som fikk store virkninger for mennesker med utviklingshemning og deres pårørende. Monica og Natascha er juridiske rådgivere hos NFU og har snakket med mange medlemmer. Her kommer en kortfattet gjennomgang av noen de problemstillingene vi har svart på.

PORT- OG BESØKSFORBUD

Mange mennesker med utviklingshemning som leier leilighet av kommunen, opplevde å bli underlagt portforbud eller besøksforbud. Begrunnelsen var å begrense smitte, kanskje fordi en nabo var i den risikoutsatte gruppen, for å utvikle alvorlig sykdom av koronaviruset. Mange begrunnet det også med at tjenesteyterne måtte holde seg friske, slik at de ikke smittet andre igjen. NFU har vært klare på at å bestemme et forbud mot å gå ut eller å få besøk, er i strid med lovverket. Det er ingen som har nektet mennesker uten utviklingshemning å gå ut eller få besøk. Myndighetene anbefaler alle å begrense fysisk kontakt og å holde avstand til hverandre. Anbefalingene fra myndighetene gjelder alle personer, selvfølgelig også mennesker med utviklingshemning. Det kan ikke være slik at mennesker med utviklingshemning er underlagt strengere tiltak enn mennesker uten utviklingshemning, det vil være diskriminerende.

Port- og besøksforbud bare kan gjennomføres for institusjoner. Institusjoner for mennesker med utviklingshemning ble opphevet med HVPU-reformen på 80- og 90-tallet. Mennesker med utviklingshemning bor ikke i institusjoner, de bor i sine private hjem. Det enten de eier sin egen bolig, eller leier en leilighet av kommunen. →

Det er for det første i strid med Grunnloven. Grunnloven gir alle mennesker rett til bevegelsesfrihet, og rett til privatliv. Det betyr at alle mennesker kan dra på og få besøk, gå tur eller dra på butikken. Grunnloven gjelder for alle mennesker, uavhengig om man har en utviklingshemning eller ikke. For å gjøre inngrep i noens rettigheter etter Grunnloven, må det stå i en lov. Et eksempel på dette er smittevernloven. Hvis man selv er smittet, eller har vært sammen med noen som har blitt bekreftet smittet, så skal man i isolasjon eller karantene. Man kan ikke gi bestemmelser som bare gjelder for mennesker med utviklingshemning.

Det er ingen som tvinger mennesker uten utviklingshemning til å holde seg inne og holde fysisk avstand, hvis de ikke er smittet eller antatt smittet. Helsemyndighetene har rådet oss alle til å ta del i den nasjonale dugnaden, men dette er en anbefaling og kan

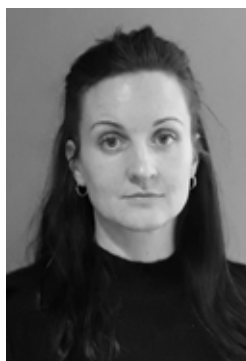
ikke gjennomføres med tvang. Det finnes mange mennesker som ikke har en utviklingshemning, som ikke respekterer disse reglene, men det får ingen konsekvenser. Det finnes altså ingen lovbestemmelser for å utøve tvang overfor mennesker uten symptomer for å begrense fysisk kontakt med andre. Det er ikke annerledes for mennesker med en utviklingshemning. Det hadde vært diskriminerende, og er også forbudt.

RETT TIL TILSYN OG BISTAND

Den 12. mars ble mange kommunale dagtilbud, arbeidsplasser og skoler stengt. Det førte til at mange mennesker med utviklingshemning plutselig fikk ingenting å gjøre, hele dagen. For mange som bor hos familien sin og ikke i egne leiligheter, innebar det at de plutselig ble overlatt til seg selv på dagtid.

Kommunen er ansvarlig for all meromsorg for alle mennesker som oppholder seg i kommunen. Meromsorg betyr all tilsyn og bistand en person trenger, som ikke andre mennesker på samme alder uten noen funksjonsnedsettelse trenger. Hvis man går på videregående skole, er det fylkeskommunen som er ansvarlig for nødvendig bistand og tilsyn i skoletiden. Dette gjelder for mennesker med utviklingshemning både over og under 18 år.

Mange foreldre har måttet være hjemme med sine barn, og bidratt til for eksempel hjemmeundervisning. Mennesker med utviklingshemning har gjerne behov som ikke andre mennesker uten utviklingshemning på samme alder har. Mange kommuner har overlatt mye eller alt ansvaret det medfører til pårørende, men det er ikke lov. Det er ikke gjort unntak fra helse- og omsorgstjenesteloven eller pasient- og brukerrettighetsloven under koronapandemien. Alle som har vedtak om helse- og omsorgstjenester, har rett til å få oppfylt vedtaket.

MONICA SÆBØ TØLLEFSEN OG NATASCHA MARIA SIEGERT er juridiske rådgivere hos NFU.
(Foto: Pia Ribsskog)

Mennesker som har behov for bistand og tilsyn, har stort sett ikke fått annerledes eller mindre behov for bistand og tilsyn selv om samfunnet har vært stengt ned. Kommunene har rett til å organisere tjenestene annerledes, for eksempel fordi dagtilbudet er stengt og mange mennesker ikke kan samles. Men kommunene må legge til rette for at pårørende med meromsorg får avlastning, eller at personen med utviklingshemning får bistand på annen måte enn gjennom pårørende. Dette gjelder for mennesker med utviklingshemning både over og under 18 år.

Foreldre og pårørende som har måttet være hjemme før kommunen har ordnet et tilbud, har hatt rett til dobbelt så mange omsorgsdager som det som står i arbeidsmiljøloven § 12-9 tredje ledd og § 12-10. Dette gjelder for foreldre med barn med utviklingshemning som er både over og under 18 år. Det er bare foreldre med ansvar for barn under 18 år med utviklingshemning som har rett til omsorgspenger etter folketrykkløven kapittel 9.

RETT TIL Å FÅ UNDERVISNING

Da skolene var stengt og alle måtte være hjemme, var det skolene som var ansvarlige for opplæring og undervisning. Nå som skolene er åpne igjen, er det noen barn som må være hjemme på grunn av at de selv er i en risikoutsatt gruppe, eller noen i husstanden er det. Da er skolene også ansvarlig for at opplæring og undervisning skjer.

De som velger å ha barna sine hjemme til tross for at verken barna eller noen andre er i en risikoutsatt gruppe, har selv ansvaret for opplæring av barnet.

Elever som har rett på spesialundervisning, skal ha vedtak om det. Eleven har rett på spesialundervisning, slik det kommer frem av dette vedtaket. Det gjelder også for spesialundervisning hjemme. Det kan kun gjøres tilpasninger dersom det er nødvendig og forsvarlig. Dette er strenge terskler, og det skal vurderes konkret for hver elev. Elevens beste skal få stor vekt i denne vurderingen. Tilgang til lærere og utstyr kan det tas hensyn til. Elever har ikke rett på å for eksempel få en spesiell lærer eller bruke et spesielt lokale, med mindre dette er eneste måten å få oppfylt vedtaket om spesialundervisning på.

NFU har mottatt en del varierende tilbakemeldinger fra medlemmene våre. Noen sier at skolen har vært flinke til å tilrettelegge, mens andre har ikke fått et tilbud i det hele tatt og har måttet gå i dialog med skolen. Foreldre til barn med samfunnskritiske yrker, har rett på å få et opplegg slik at de kan være på jobb.

Nå som samfunnet åpner sagte men sikker opp igjen, oppfatter vi at mange av disse situasjonene ikke lenger er like aktuelle. Hvis dette fortsatt er utfordringer dere møter, anbefaler vi å sette i gang en dialog med kommunene og skolene. Dere er ellers velkomne til å kontakte oss i NFU ■

SØK Plass TIDLIG!

Likeverd, mangfold, inkludering og fellesskap

Det finnes mange folkehøgskoler i Norge, men vi våger høylytt å påstå at Peder Morset Folkehøgskole er unik! Vi er en skole som har fokus på omvendt integrering – hvor elevene får en unik mulighet til å integreres i hverandres hverdag.

Alle linjene våre er tilrettelagt for alle. Det betyr at her gjør vi ting sammen. Vi opplever, utforsker og erfarer ting på kryss og tvers av funksjonsnivå. Noen ganger kan jeg hjelpe deg – andre ganger må du hjelpe meg. Denne måten å være sammen på, er med på å gjøre oss til bra mennesker som lærer å se og ta hensyn til hverandre. Og herlighet så mye moro vi kan gjøre sammen! Ved Peder Morset folkehøgskole er det lave terskler og mye humor. Vi kaster oss stadig ut i nye ting – og noen ganger blir det et reall magaplask, andre ganger full seiersrus!

Elevplassene for skoleåret 2020-21 ble fort fylt opp.

Vil du bli elev hos oss i 2021-22 er det lurt å søke plass tidlig - ja, søk gjerne allerede fra august.

Søknadsfrist:
1. nov. 2020

www.pedermorset.no
Tlf: 73 81 20 00
pmf@pedermorset.no
Instagram: @pedermorsetfhs
Facebook: pedermorset

En lærerik og nyttig periode

NFU har fått mange henvendelser om smitteverntiltak som oppleves som unødvendige, ulovlige eller lite formålstjenlige.

AV: Jens Petter Gitlesen

FOTO: Steinar Vindslund, Fædrelandsvennen

Ester Skreros, har vært aktiv i NFU lenger enn mange av våre medlemmer har levd. Gjennom et langt liv har Ester jobbet mot urett og for gode livsbetingelser for mennesker med utviklingshemning. I mer enn en sak, har Ester stått på barrikadene og jobbet iherdig overfor fylkesmann og kommune.

- Jeg vil få rost kommunen og de ansatte i bofellesskapet hvor min datter Tone Lise bor, sa Ester da hun ringte meg.

Ester har passert sin første ungdom og Tone Lise er blitt en godt voksen dame. Ester var opptatt av å redusere smitterisikoen og valgte ikke å besøke Tone Lise. Derimot hadde de ofte kontakt per telefon.

- Jeg var ved bofellesskapet hvor Tone Lise bor ved tre anledninger for å overlevere noe. Jeg gikk ikke inn, men så henne gjennom vinduet. Men jeg pratet mye og ofte med tjenesteyterne og vi hadde en svært god dialog. Jeg pratet også ofte på telefonen med Tone Lise. Hun er ikke så flink til å snakke og er heller ikke vant med å prate i telefon, men det gikk helt utmerket. Samtalene var ikke lange, men det trengte de heller ikke å være. Jeg hører med en gang om det er noe som plager Tone Lise eller noe som hun er misfornøyd med. Men alt gikk bra. Det var også svært betryggende å kunne ha en åpen og ærlig kommunikasjon med tjenesteyterne.

- Når folk kommer i min alder, så vet en aldri hva som skjer. Det er betryggende å se at Tone Lise kan ha det aldeles utmerket uten de vanlige tre ukentlige besøkene av meg.

Nå har smittesituasjonen bedret seg. Tone Lise har vært på besøk hjemme hos Ester. De er nøye med å holde avstand. Velkomst og avskjedsklemmer får vente til bedre tider. Når Ester skal besøke Tone Lise, så planlegge hun at de skal sitte på terrassen.

ESTER SKREROS OG HENNES DATTER TONE LISE. Bildene er fra en sak som sto i Fædrelandsvennen for 4 år siden.

SPØRSMÅL TIL HELSE- OG OMSORGSMINISTEREN

Reinstitusjonalisering av mennesker med utviklingshemning?

Illustrasjonsfoto: Unsplash

Storingsrepresentant Tore Hagebakken (Ap) spurte helse- og omsorgsminister Bent Høie (H) om hva regjeringen ville gjøre for å stanse reinstitusjonaliseringen av mennesker med utviklingshemning.

AV: Jens Petter Gitlesen

Spørsmål fra Tore Hagebakken (A):

I Randaberg kommune planlegges det å legge ned bofellesskap for innbyggere med utviklingshemning og samle dem i et planlagt nytt bofellesskap med 21 beboere. Hva gjør eller planlegger regjeringen å gjøre for å stanse reinstitusjonaliseringen av mennesker med utviklingshemning?

BEGRUNNELSE

Den aktuelle saken i Randaberg er ikke unik. Lignende saker kan en finne mange steder i landet og reinstitusjonaliseringsprosessen har pågått lenge.

I 2007 kom Sosial- og helsedirektoratet med rapporten «Vi vil, vi vil, men får vi det til» som viste at utviklingen gikk i motsatt retning av de nasjonale politiske målsetningene for boligpolitikken overfor mennesker med utviklingshemning. Det ble i stor grad bygget store og institusjonspregede bofellesskap. Forskerne Söderström og Tøssebro publiserte en rapport i 2011 som viste at utviklingen begynte å gå i feil retning fra slutten av 1990-tallet og at utviklingen var blitt verre over tid.

I 2011 var jeg saksordfører for et representantforslag fra Trine Skei Grande og Borghild Tenden om å nedsette et offentlig utvalg som skal følge opp ansvarsreformen. En enstemmig helse- og omsorgskomite konstaterte at utviklingen gikk i feil retning. Blant komitemerknadene, kan nevnes:

«Komiteen er særlig bekymret for tendensen til å bygge stadig større omsorgssentra som via en pleiebase skal gi tjenestetilbud til mennesker med utviklingshemning og andre grupper. I den forbindelse vil komiteen vise til viktigheten av at Husbankens virkemidler og regelverk understøtter målsettingen om frie og selvstendige liv. Komiteen mener prosjekter som klart avviker fra ansvarsreformens intensjon, ikke bør støttes.»

I all hovedsak finansieres byggingen av de store institusjonslignende bofellesskapene gjennom Husbankens investeringstilskudd for sykehjem og omsorgsboliger. Husbankens investeringstilskudd styres gjennom tildelingsbrev fra Helse- og omsorgsdepartementet.

I 2013 ratifiserte Norge FNs funksjonshemmedekonsensjon (CRPD). Konsensjonens artikkel 19, pkt. a sier «at mennesker med nedsatt funksjonsevne har anledning til å velge bosted, og hvor og med hvem de skal bo, på lik linje med andre, og ikke må bo i en bestemt boform».

Nå er det 13 år siden Sosial- og helsedirektoratet dokumenterte den uheldige utviklingen, ni år siden helse- og omsorgskomiteens merknader og syv år siden Norge forpliktet seg til å etterleve FNs funksjonshemmedekonsensjon. Det er på høy tid å iverksette effektive og egnede tiltak som sikrer at nasjonale politiske målsettinger og våre menneskerettslige forpliktelser på feltet etterleves. →

Svar fra Bent Høie

Jeg må innledningsvis understreke at jeg er svært opptatt av at barn og unge som trenger det får forsvarlige og gode bo- og tjenestetilbud. I regjeringens nasjonale strategi for boligsosialt arbeid Bolig for velferd (2014–2020), står det at flest mulig skal bo i eget hjem og motta tjenester der. Dersom det er behov for bistand fra kommunen til å skaffe bolig, er det et mål at alle skal kunne bo i ordinære bomiljøer og ha like muligheter til å leve selvstendige og aktive liv. Strategien viser til at boliger som bygges med statlige tilskudd ikke skal ha institusjonslignende preg og at antall boenheter ikke skal være for stort. Boenhetene bør plasseres i ordinære bomiljøer, noe som er et viktig premiss for inkludering og deltakelse i samfunnet.

Det er et kommunalt ansvar å sørge for forsvarlige og gode helse- og omsorgstjenester til personer som har behov for dette. I tillegg til å ha det overordnede ansvaret for at de kommunale tjenestene ytes i tråd med lov, har kommunen også finansieringsansvaret for tjenester etter helse- og omsorgstjenesteloven. Når det gjelder finansiering av bygninger og boliger kan kommunen finansiere dette selv eller for eksempel søke om investerings-tilskudd til heldøgns omsorgsplasser fra Husbanken.

Flere av vurderingsmomentene representanten viser til er blant annet innarbeidet i føringene for investeringstilskuddet. I Husbankens veileder for lokalisering og utforming av omsorgsbygg fremgår det at Barnekonvensjonen og FN-konvensjonen om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne skal ligge til grunn for vurderinger og løsninger som velges. I samme veileder følger også klare anbefalinger om at det etableres små bogrupper, og hvordan private rom, fellesareal og uteområder bør utformes. I Husbankens forvaltning av investeringstilskuddet er det etablert generelle anbefalinger om antall samlokaliserte boliger. Dette er en del av vurderingen knyttet til krav om normalisering og integrering.

I den konkrete saken i Randaberg kommune som representanten Hagebakken har trukket frem, er jeg gjort kjent med at kommunen mottok tilskudd fra Husbanken i 2002 og 2005 til å etablere Vistestølen bofellesskap. Bofellesskapet har de senere årene blitt benyttet som sykehjem. Husbankens opprinnelige tilskudd ble i denne saken gitt før krav om normalisering og integrering var tatt inn i retningslinjene for investeringstilskudd, og Husbanken kan derfor ikke legge nye vilkår på hva bygget skal brukes til enn de som ble gitt i tilsagnet. Det er derfor som jeg har tatt opp innledningsvis opp til kommunen å velge hvordan de innretter sitt bo- og tjenestetilbud innenfor eksisterende regelverk.

HELSE- OG OMSORGS-
MINISTER Bent Høie.

(Foto: Stortinget)

Skuffet over svar fra Høie

- Husbankens rammebetingelser må gjennomgås og kommuneøkonomien bedres for å hindre etablering av store bofellesskap. Regjeringen må ta det vi ser går i helt feil retning langt mer på alvor, sier stortingsrepresentant Tore Hagebakken (Ap).

Med bakgrunn i Randaberg kommunes planer om å legge ned to bofellesskap, samle beboerne sammen med andre i ett nytt bofellesskap med 21 innbyggere, stilte stortingsrepresentant Tore Hagebakken følgende spørsmål til helse- og omsorgsminister Bent Høie:

- Hva gjør eller planlegger regjeringen å gjøre for å stanse reinstitusjonaliseringen av mennesker med utviklingshemning? Stortingsrepresentanten er klar på hva han synes om svaret. - Helse og omsorgsministeren svarte vel at regjeringen ikke vil gjøre noe. Han viste til dagens ordninger, ordningene som åpner for den utviklingen som en har erfart. Randaberg er ikke den første kommunen som tenker stort. I følge professorene Jan Tøssebro og Anna Kittelsaa, har denne utviklingen pågått i hele dette århundret.

- Norge har forpliktet seg til å etterleve FNs funksjonshemmedekonsensjon. Konsensjonen slår fast at mennesker med nedsatt funksjonsevne har rett til å bo hvor og med hvem de vil og ikke skal måtte bo i en bestemt boform. Skal Norge etterleve konsensjonen, så må politiske myndigheter sørge for at de politiske og juridiske rammene er slik at konsensjonen etterleveres. Slik er ikke situasjonen i dag.

- Våren 2019 anbefalte FNs funksjonshemmedekomite at Norge etablerte en avinstitusjonaliseringsplan. Da bør en i det minste stramme inn på statens finansiering av store bofellesskap.

- Har du tanker om hvorfor kommunene velger å bygge stadig større og mer institusjonspreget?

- Kostnadene med selve byggene har lite å si. Kvadratmeterprisen er omtrent den samme om en bygger for fire, åtte eller 21. Kommunene får dekket rundt 70 prosent av byggekostnadene med momskompensasjon og investeringstilskudd fra Husbanken og leietakerne betaler husleie. Men som gammel ordfører,

så vet jeg både at tjenestene er kostbare og kommuneøkonomien kan være stram, da blir presset på innstramminger stort. I saken fra Randa-berg, var det nettopp håpet om å spare som var drivkraften. Kommunen hadde fått et konsulentfirma til å foreslå innsparinger på driftsbudsjettet. Konsulentene hevdet at kommunen kunne redusere driftsbudsjettet med rundt åtte millioner kroner som følge av samlokaliseringen. Jeg forstår at en kommune ønsker å realisere slike besparelser.

- Er det penger å spare på kommunens driftsbudsjett med store bofellesskap?

- Jeg har hørt fra forskere på feltet at det er lite å spare med store bofellesskap. Professorene Jan Tøssebro og Anna Kittelsaa sier at det ikke er billigere med store enn med små bofellesskap, men de antyder også at det er lettere å gi for lite tjenester i små enn i store bofellesskap. Men det sentrale er ikke driftskostnadene. Når Stortinget har etablert målsetningene om inkludering av mennesker med utviklingshemning også i den ordinære boligpolitikken, så må regjeringen følge opp med klare rammebetingelser for Husbankens tilskuddsordninger. I tillegg må kommunene sikres en finansiering som gjør det mulig for dem å utøve de oppgavene som Stortinget har pålagt dem. Når kommunene fokuserer på innsparinger i omsorgssektoren, så kommer nok det av at sektoren er stor og regelverket er basert på skjønn. Det er vanskeligere å kutte i andre sektorer. Med tanke på eldrebølgen og veksten i omsorgssektoren, er det viktig både å få effektiv statlig styring og en kommuneøkonomi som gir rom for gode omsorgstjenester, sier stortingsrepresentant Tore Hagebakken.

Tynn suppe fra Høie

"Hva gjør eller planlegger regjeringen å gjøre for å stanse reinstitusjonaliseringen av mennesker med utviklingshemning?" var spørsmålet Tore Hagebakken (Ap) stilte.

sitt svar, viser helse- og omsorgsministeren til gjeldende politikk, dvs. de rammene som har gjort reinstitusjonaliseringen mulig, en prosess som har vedvart siden siste del av 1990-tallet.

FNs funksjonshemmedekomite uttrykte bekymring over Norges utstrakte institusjonalisering av barn med funksjonsnedsettelse (se General Comments, pkt. 11 og 12). Komiteen anbefalte Norge å etablere en deinstitutionaliseringsplan:

«The Committee is concerned about: (a) The lack of an action plan for the deinstitutionalization of persons with disabilities with clear timelines and a budget, and the emphasis on the resettlement of persons with disabilities in shared housing rather than in fully independent living arrangements» (se General Comments, pkt. 31 og 32).

Helse- og omsorgsminister Bent Høie har vært regjeringens sterkeste kort på funksjonshemmedefeltet. Helse- og omsorgsministeren ser nok selv også at svaret til Tore Hagebakken var uten substans. Vi får håpe det hele var et arbeidsuhell.

- Jens Petter Gitlesen

Smidig BPA gir frihet for familien

Har barnet ditt et langvarig behov for assistanse? En god BPA-løsning kan utgjøre den store forskjellen. Ikke bare for barnet, men også hele familien.

Stendi Assistanse kan tilby en ordning som er tilpasset behovene dere har. Vi kan også bistå dere med søknaden og gi grundig opplæring i det å være arbeidsleder.

Vi er alltid tilgjengelige, og våre rådgivere kan gi deg veiledning på telefon 24 timer i døgnet, 365 dager i året.

Ring oss gjerne! Det er helt uforpliktende.

974 80 800

stendi.no/bpa

stendi
assistanse

Illustrasjonsfoto: Adobe Stock

HELSEDIREKTORATET

Nyttig veileder om frivillige og tvungne smitteverntiltak

Den 8. juni kom Helsedirektoratet med veilederen «Frivillige og tvungne smitteverntiltak mv. Under Covid-19-pandamien». Veilederen gjennomgår det rettslige grunnlaget for å anvende tvangstiltak.

AV: Jens Petter Gitlesen

Veilederen er på 18 sider og først og fremst beregnet på fylkesmenn, helseforetak og kommunale forvaltere. Det er interessant at Helsedirektoratet, vår fremste smittevernmyndighet, er den av myndighetsorganene som synes å være mest tilbakeholden med hensyn til tvangstiltak.

Fokuset bør være å tilrettelegge og forebygge slik at en unngår bruk av tvang. I utgangspunktet vil en nok kunne peke på de fleste som ved smitte eller mulig smitte, ikke vil forholde seg til karantene eller isolasjonskravene uten tilrettelegging og som også kan forventes å motsette seg karantene eller isolasjon. Det er særdeles viktig at man overfor de aktuelle personene tenker nøye gjennom hvordan en kan tilrettelegge uten bruk av tvang ved eventuell smitte. Faren med tvangshjemler er at det kan være enkelt å bruke dem og tvangshjemlene kan medføre at en ikke i tilstrekkelig grad sikrer gode individuelle løsninger uten bruk av tvang.

GRUNNLAGET FOR TVANGSBRUK

Mange og viktige smitteverntiltak er i form av anbefalinger som bygger på frivillighet. Det gjelder for eksempel hånd- og hostehygiene. Dette er anbefalinger som også bør følges både av dem som yter og mottar omsorgstjenester, men det er frivillige tiltak som ikke gir grunnlag for å iverksette tvangstiltak. Tjenestemottakere som →

har problemer med å lære seg anbefalingene eller å etterleve dem, bør få hjelp til dette, men slik hjelp er også frivillig og skal ikke gis med tvang. Tilrettelagt og gjentatt informasjon, hjelp med gjennomføring av smittevernrutiner, tilrettelegging av miljøet og dialog med pårørende er viktige forhold for sikre en god gjennomføring av smittevernsanbefalingene.

De mest aktuelle tvangshjemplene under helselovgivning finner en i helse- og omsorgslovens kapittel 9, pasient- og brukerrettighetslovens kapittel 4a og i smittevernlovens kapittel 5. I tillegg er det krav til karantene og isolasjon i Covid-19-forskriften. Men alle tvangslovene har sine uheldige sider, spesielt med hensyn til Covid-19 pandemien.

Helse- og omsorgstjenestelovens kapittel 9 er ikke utarbeidet med tanke på Covid-19 smitte. Det tar lang tid å fatte et vedtak etter kapittel 9. Med hensyn til isolasjon, så vil eventuelle vedtak etter kapittel 9 være stadfestet først lenge etter at smitteperioden er over. Ett unntak er nødrettsbestemmelsene i § 9-5a, men dette er bestemmelser som en ikke skal planlegge å benytte. Pasient- og brukerrettighetslovens kapittel 4a har som målsetning å sikre nødvendig og forsvarlig helsehjelp til personer uten samtykkekompetanse som motsetter seg helsehjelpen. Men verken karantene eller isolasjon er helsehjelp. Smittevernloven er først og fremst skrevet med tanke på tuberkulose og andre smittsomme og svært farlige sykdommer som må gis medisinsk behandling. Smittevernloven er verken tilpasset Covid-19 pandemien eller mennesker med utviklingshemning.

Alle tvangsbestemmelsene bygger på at en skal forsøke å legge godt til rette for den enkelte, slik at en unngår bruk av tvang. Kun i helt spesielle tilfeller når personen er smittet eller antatt smittet, er det anledning å benytte tvang.

Det er ikke anledning til å innføre besøksforbud eller utgangsforbud for beboere som bor i sine egne leiligheter. Om det er leiligheter i bofellesskap eller i den ordinære boligmassen, har ikke noe å si i den sammenhengen. Men smittevern hensynene tilsier at en frivillig bør begrense besøket og sikre avstanden mellom besøkende. I bofellesskap kan kommunen innføre restriksjoner på bruk av arealer som beboerne ikke betaler husleie for og som kommunen disponerer.

KARANTENE OG ISOLASJON

Hovedregelen etter Covid-19 forskriftens § 8 er at personer som har hatt nærkontakt med en person senere enn 48 timer før vedkommende fikk symptomer på smitte og som siden er bekreftet smittet, skal oppholde seg i karantene i ti døgn etter kontakten. Av § 11 følger at en person med påvist covid-19 skal oppholde seg i isolering «i eget hjem eller på annet egnet oppholdssted». Personen skal være isolert fra andre personer, og så langt som mulig ikke ha nærkontakt med personer i samme husstand.

Forskriften er beregnet på personer som forstår karantenebestemmelsene, og hva de innebærer og kan ikke automatisk overføres til personer som ikke forstår dette. Forskriften åpner heller ikke for bruk av tvang ved karantene og isolasjon.

«Dette gjelder særlig i tilfeller der en karantene/isolering i tråd med de nasjonale føringene vil være en stor påkjenning for personen, med sannsynlig utagering som resultat. Det må derfor legges opp til en smidig og individuelt tilpasset gjennomføring, der tiltakene står i et rimelig forhold til den konkrete smitterisikoen, og det tas hensyn til pasientens/brukerens særlige utfordringer og behov.»

Veilederen gir følgende eksempler på tiltak for å tilrettelegge for isolasjon:

- at personen tas med på turer utenfor boligen
- at personen får mulighet til å se nære pårørende eller andre som er viktige for personen
- at personen gis anledning til å gjøre en aktivitet som betyr mye for vedkommende
- at det sørges for opprettholdelse av rutiner som er viktige for personen

TVANG ER MULIG

Selv om veilederen sterkt vektlegger plikten for å tilrettelegge uten bruk av tvang, så finnes lovhjemler for tvangsbruk som kan benyttes. Pasient- og brukerrettighetslovens kapittel 4a kan være aktuell hvis smittede personer trenger helsehjelp. Helse- og omsorgstjenestelovens kapittel 9-5, pkt. a kan være aktuell hvis det plutselig oppstår en farlig situasjon.

Skal en anvende smittevernloven, så er et grunnleggende krav at tiltakene skal være basert på en klar medisinskfaglig begrunnelse, være nødvendig av hensyn til smittevernet og fremstå tjenlig etter en helhetsvurdering. Tvangstiltak kan ikke brukes når vil være et uforholdsmessig inngrep. Tvang kan bare benyttes når en til tross for forsøk på å etablere frivillige tiltak, ikke makter å forhindre at sykdommen overføres til andre.

LES VEILEDEREN PÅ HELSEDIREKTORATETS NETTSIDER

Helsedirektoratets veileder er på 18 sider. Den kan verken gis en fullstendig eller presis presentasjon på to sider. Men vi skal være glade for veilederne. For pårørende og tjenesteytere som er opp-tatt av smittevernproblematikken, bør veilederen være obligatorisk lesning. For NFUs lokal- og fylkeslag, kan det være nyttig å forvise seg om at kommunene følger opp veilederens anbefalinger.

Interesserte finner veilederen på Helsedirektoratets nettsider.

ER BRUKERSTYRT PERSONLIG ASSISTANSE (BPA) INTERESSANT FOR DEG?

Ta kontakt med en av HAV's rådgivere i dag!

HAV BPA

Vi vil gi den enkelte tjenestemottaker en god og meningsfull hverdag. Alt vårt arbeid er basert på vår visjon om å skape en lettere hverdag med BPA. Vi legger stor vekt på at den enkelte tjenestemottaker selv bestemmer hvordan dagen skal være. Vi vet verdien av gode relasjoner til tjenestemottaker, ansatte og oppdragsgiver, som totalt sett gir deg ett bedre tilbud.

HAV AKTIV

Hav Aktiv er for deg som ønsker å være mer i aktivitet. Alt fra sit-ski, ski pigging, basket, sykling etc. Vi gir veiledning ift. til aktivitet og opplæring.

HAV FUNKSJONSASSISTANSE

Ordningen med funksjonsassistent er et nytt brukerstyrt virkemiddel for funksjonshemmede arbeidstakere. Nødvendig assistanse skal sørge for at du kan få eller beholde ordinært arbeid.

Bygdøy allé 23 · 0262 Oslo · Tlf. 45 22 22 88 · E-post: hav@havas.no · www.havas.no

Leser søker bok

Leser søker bok er en forening med et nettverk av medlemsorganisasjoner som NFU er en del av. Foreningen jobber for at alle skal ha tilgang til god litteratur, uavhengig av leseferdighet.

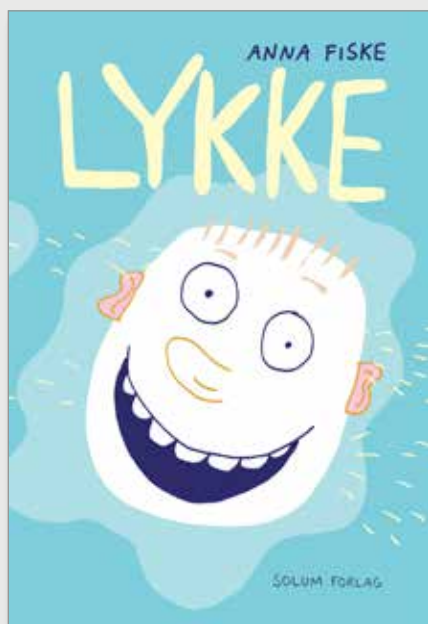
Hvert år støtter Leser søker bok mellom 12 og 15 bøker som er tilrettelagt for ulike målgrupper. Dessuten vurderer de det meste av det som blir utgitt av bøker i Norge, og anbefaler disse bøkene.

Boktipsene deres kan du finne på Facebook-siden eller på Instagram, eller du kan bruke søketjenesten Boksøk.no. Bøkene er delt inn i syv for-

skjellige kategorier, i kategorien «enkelt innhold» finner du bøker som har enklere tekst og enklere innhold.

Boksøk.no finner du på adressen www.boksok.no

Nå som sommeren nærmer seg, har Leser søker bok samlet noen boktips. God bok!

Lykke

av Anna Fiske
Følelsesbiblioteket
Solum forlag

MANGE VIL KJENNE IJEN ANNA FISKE'S STREK fra en rekke barne- og ungdomsbøker. I denne serien tar Anna for seg alle følelser vi mennesker opplever. Anna bruker både ord og bilder for å illustrere en følelse, og det er lett å kjenne seg igjen. Dette er fine bøker til å lære seg å kjenne igjen og å sette ord på følelsene sine. Bøkene passer for både barn og voksne.

I denne prisbelønte serien finnes en bok om sinne, sjenanse, forelskelse, redsel, sjalusi, sorg og lykke.

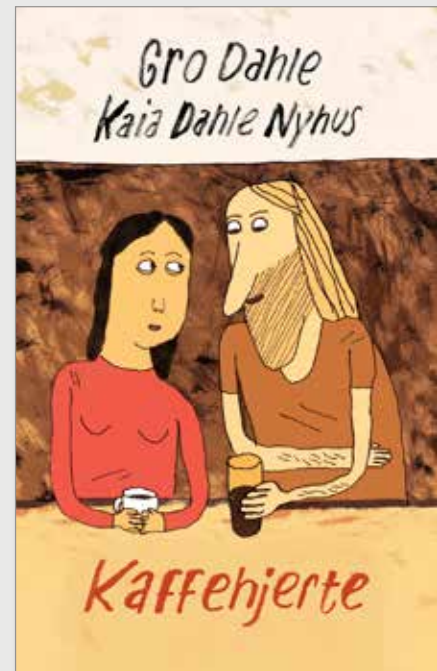
Bøkene er også gitt ut med symbolspråk.

Kaffehjerte

av Gro Dahle og Kaia Dahle Nyhus
Magikon forlag

ELISABETH BOR HJEMME SAMMEN med moren. Men Elisabeth er voksen, og vil helst bestemme selv. Hun vil leve sitt eget liv, hun vil finne en kjæreste.

Denne boka om løsrivelse og den første forelskelsen kan mange kjenne seg igjen i. Elisabeth dras mellom ønsket om å høre på moren, og lysten til å bestemme selv. Gro Dahle skriver enkelt, men poetisk, og illustrasjonene til Kaia Dahle Nyhus gjør at vi kommer tettere på Elisabeth og de andre i boka.

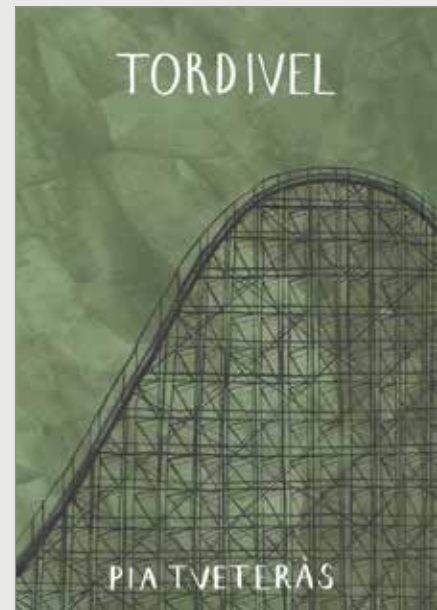

Tordivel

av Pia Tveterås
Omnipax

TORDIVEL ER EN ROMAN FOR UNGDOM med korte setninger og mye dialog som tar opp temaer som forelskelse, følelser, kropp og helse, sex og vennskap. Hovedkarakteren Vilde vil bestemme selv, men kan hun det når alt er så vanskelig? Det er så mye Vilde vil. Hun vil kjøpe sexy klær. Hun vil høre på musikk hele tiden og henge med venner. Hun vil at Tor skal synes hun er vakker. Selv om hun ikke liker alt Tor sier og gjør. Jentene i klassen ler og kaller henne «crazy». Livet blir vanskelig for Vilde. Finner hun ut av det alene? Må hun kanskje få litt hjelp av de voksne og en bestevenn?

Boka ble nominert til Kulturdepartementets priser for barne -og ungdomslitteratur, og da skrev juryen: «En sterk debut og en god fortelling for mange ulike lesergrupper».

KORONAPANDEMIEN

Når verden stopper opp

Henriette synes perioden med nedstengning var kjedelig, men hun har stor forståelse av behovet for å begrense smitten.

TEKST OG FOTO: Jens Petter Gitlesen

Under nedstengning av Norge, fikk jeg en del henvendelser fra Henriette Hognestad som jeg kjenner fra NFUs leir på Tromøya. Henriette lurte på hvor lenge jeg trodde at arbeidsplassen hennes ville være stengt, når samfunnet skulle åpne igjen og hvordan det ville bli med leiren på Tromøya. Nå når samfunnet langt på vei er tilbake til normalen, så ringte jeg Henriette og avtalte et intervju for å få hennes erfaringer med smitteverntiltakene. Vi møttes utenfor bofellesskapet hvor Henriette bor. Da var vi plutselig tre. En tjenesteyter var også møtt opp. Hvorfor tjenesteyteren var med, vet jeg ikke, men det var en trivelig og ung kvinne og stemningen var god.

- Da smittetiltakene kom, så ble det allmøte på jobben min hos Attende. Vi ble fortalt at vi i en periode ikke skulle komme på jobb og heller være hjemme. Vi skulle unngå smitte. Der jeg bor, kom det også mange tiltak. Fellesarealene ble stengt og vi som bor i bofellesskapet fikk ikke besøke hverandre. Middag laget vi i leilighetene våre. Vi spiste ikke sammen, forteller Henriette. Klubben stengte også.

- *Hva gjorde du om dagene når du ikke kunne gå på jobb?*

- Jeg gikk tur om dagen, frem mot middag. Etter middagen var jeg hjemme i leiligheten. I helgene ble jeg invitert til mor og far og spiste middag med dem.

- *Hva gjorde du på ettermiddagene og kveldene?*

- Om ettermiddagene og kveldene så gjorde jeg ikke så mye, men jeg fulgte alltid med på pressekonferansene for å høre om vi kunne få gå på jobb igjen.

- *Nå har du begynt på jobb igjen. Er det meste blitt som før?*

- Mye er blitt som før, men torsdagstreffen er ikke åpnet. I bofellesskapet hvor jeg bor, er det heller ikke fellesaktiviteter.

- *Hva synes du om nedstengningen og alle smitteverntiltakene?*

- Det var litt kjedelig, men det er viktig å unngå å bli smittet og at smitten er under kontroll. Jeg håper at det ikke blir mer smitte, sier Henriette.

- Jeg håper at det ikke blir mer smitte, sier Henriette.

Illustrasjonsfoto: Unsplash

INCLUSION UGANDA

COVID-19 gir ekstreme utfall i Uganda

2020 kommer til å bli husket som året hvor COVID-19 satte sine spor i verden. Her har få sluppet unna; hjemme i Norge har vi opplevd permitteringer, mennesker har levd i karantene og isolat, og vi har alle følt på både frustrasjon og frykt for hva som vil skje. Afrika sør for Sahara er intet unntak – og for mange er det ikke korona i seg selv, men de sosiale og økonomiske ringvirkningene som påvirker dem.

AV: Caroline Hagen

Vi har snakket med Primrose Nabukalu, som er direktør i vår partnerorganisasjon i Uganda; Inclusion Uganda.

- Kan du fortelle litt om Corona-situasjonen i Uganda?

- I Uganda har det ennå ikke vært rapportert inn et koronarelatert dødsfall, og per dags dato er tallet på antall rapporterte smittede 457 personer (02.06.20). Likevel har myndighetenes respons til viruset kostet befolkningen dyrt.

STRENGE TILTAK TIL TROSS FOR LITE SMITTE

- Ugandiske myndigheters respons til COVID-19 har vært blant det strengeste på kontinentet: I mars ble det bestemt at det skulle innføres forbud mot all privat og offentlig transport, og portforbud fra klokken 19.00 til 06.30. For våre medlemmer, som stort sett bor ute på landsbygda er dette et problem. De er avhengige av å reise med offentlig transport, stort sett boda-boda (motorsykkeltaxi) for å skaffe det de trenger, forteller Primrose. →

CAROLINE HAGEN

er ny bistandsrådgiver i NFU. (Foto: Pia Ribsskog)

PRIMROSE NABUKALU,
direktør i Inclusion Uganda.
(Foto: Helene T. Strøm-
Rasmussen)

- Hvordan påvirker mangel på transportmuligheter personer med utviklingshemning?

- Den største utfordringen befolkningen opplever, er at mangel på transportmuligheter hindrer befolkningen i å skaffe mat. Folk går rett og slett sultne, og vi frykter en sultkatastrofe over flere land. Myndighetene har lovet matutdeling til alle husholdninger, men når dessverre ikke ut til alle. Familier med familiemedlemmer med utviklingshemning blir ekskludert.

MANGEL PÅ TRANSPORT, MAT, MEDISINER OG SKOLE

- Mangel på transport gjør at foreldre ikke kommer seg ut for å tjene inn den lille inntekten de har. De har da hverken penger til å kjøpe livsnødvendige

medisiner for sine barn, for eksempel for barn med HIV/AIDS eller epilepsi, ei heller mulighet til å komme seg til sykehuset for å kjøpe dette. En av våre «self-advocates», Angel Nakisuule, har nylig hatt et svært alvorlig epileptisk anfall på grunn av mangel på medisiner. Hennes mor har for tiden ingen inntekt, og ingen muligheter for å kjøpe inn hennes daglige medisiner, forteller hun.

- Hva med personer med utviklingshemning som vanligvis går på skole eller er i arbeid?

- Først og fremst er det ytterst få personer med utviklingshemning som har inntektsgivende arbeid fra før. De få personene som har arbeid er svært ut-satt, og sannsynligheten er høy for at disse mister sitt arbeid.

- Når det gjelder utdanning er barn med utviklingshemning stort sett ekskludert, og dette forverrer seg under pandemien. Ettersom de fleste i Uganda bor på landsbygda uten tilgang til internett, ønsker myndighetene å tilby fjernundervisning over TV og radio, men undervisningstidene her er ikke tilrettelagt for barn med utviklingshemning. Dessuten er mangelen på mat og medisiner så prekær, og nøden så stor, at det uansett er få som bryr seg om utdanning. Det kommer i andre rekke.

- *Vi har hørt at mange familieforhold lider under myndighetenes stenging av samfunnet. Hvordan påvirker responsen familieforholdene i Uganda?*

- Diskriminering av personer med utviklingshemning er veldig vanlig, også fra slektninger og nærmeste familie. Vi har hørt om tilfeller hvor foreldrene har forlatt barn med utviklingshemning under pandemien, fordi de føler seg stigmatisert og at de rett og slett ikke klarer å ta vare på dem, forteller Primrose.

- Videre må det nevnes at kvinner bærer en ekstra byrde i denne

tiden. Jenter og kvinner, både med og uten utviklingshemning, må fremdeles ut å skaffe penger, mat og hygieneartikler. Dette gjør dem spesielt utsatt for seksuelle overgrep og seksuelle tjenester i bytte mot goder. Vold i hjemmet er også svært utbredt i Uganda. Dette har forverret seg under pandemien fordi mange er isolert i sine hjem, og mangel på penger fører til frustrasjon som igjen fører til økt vold. Familier med medlemmer med utviklingshemning består ofte av én forelder; moren, som nå må sjonglere mellom det å skaffe mat, medisiner og ta vare på sitt barn med utviklingshemning med liten støtte fra øvrig familie.

Ettersom tallene på antall smittede øker i Uganda, er det fremdeles portforbud fra solnedgang til soloppgang, og gjenåpning av skoler er utsatt noen uker til. Offentlig transport innføres igjen denne uken, med redusert kapasitet. I påvente av at samfunnet sakte men sikkert åpner opp igjen, øker lidelsene til personer med utviklingshemning og deres familier ■

«Endelig er dagen her, og jeg er pyntet og klar for konfirmasjon. Pappa er stolt!»

I Uloba er det du eller en nærstående som bestemmer **hvem** som skal assistere deg, **hva** assistenten skal gjøre, **hvor** og **når** assistansen skal finne sted.

Ulobas BPA er skapt av oss som har behov for assistanse og er vår måte å organisere hverdagen vår på. Vil du vite mer om BPA ta kontakt med oss på telefon: 32 20 59 10 så hjelper vi deg videre!

For mer informasjon se våre nettsider:
www.uloba.no

ULOBA
INDEPENDENT LIVING | NORGE

Vår mann på Stortinget

- Over natten den 12. mars gikk Norge fra å være et velferdssamfunn, tilbake til eldre tiders familieomsorg, sier stortingsrepresentant Tore Hagebakken (Ap). Situasjonen medførte at stortingsrepresentanten ble kritisk til mange av smittevernstiltakenes iboende sosiale urettferdighet.

AV: Jens Petter Gitlesen

Stortingsrepresentant Tore Hagebakken (Ap) har gjennom mange år hatt et sterkt fokus på situasjonen til mennesker med nedsatt funksjonsevne. Han var saksordfører for forslaget som resulterte i stortingsmeldingen «Frihet og likeverd». Tore Hagebakken har tatt opp et mangfold av saker angående mennesker med utviklingshemning. På NFUs landsmøte i 2016, ble Tore Hagebakken tildelt NFUs ærespris. I den senere tid har stortingsrepresentanten satt fokus på situasjonen til mennesker med nedsatt funksjonsevne i dagens smittesituasjon.

Hva var bakgrunnen for at du tok opp funksjonshemmedes situasjon i Stortinget?

- Over natten den 12. mars gikk Norge fra å være et velferdssamfunn, tilbake til eldre tiders familieomsorg. Mange med bevegelsehemning mistet den nødvendige assistansen og ble avhengig av familie og venner for å komme seg opp om morgenen og i seng om kvelden. De ble i praksis fengslet i sin egen leilighet. Myndighetene stengte ned tolk/ledsagertjenesten til døvblinde. Den informasjonen fikk ikke de som benyttet tjenesten fordi de ikke hadde tolk/ledsager. Utviklingshemmede ble underlagt besøksforbud,

utgangsforbud og mange var isolert i egen leilighet hele dagen. Arbeidsplassen var stengt og dagtilbudet var stengt. Jeg hørte om eneforsørgere til hjemmeboende barn med store bistandsbehov som mistet alle tjenestene og som hadde full jobb. Det er ikke mulig å både drive omfattende bistand overfor egne barn i hjemmet samtidig med at en skal være på jobb. Når en får slike tilbakemeldinger, så må en som folkevalgt følge dem opp.

Dersom en skal begrense smittespredningen, så må en iverksette tiltak. Hva burde vært gjort annerledes?

- Smittevern er viktig, men en må tenke seg om og vurdere fordeler og ulemper med mulige tiltak også under epidemier. I kriser og kriselignende situasjoner hvor en må handle raskt, er det forståelig at det oppstår spesielle situasjoner som en ikke forutså, men at funksjonshemmede får problemer når tjenestene til funksjonshemmede stenges, er noe som en ikke trenger å være ekspert for å innse. Det var neppe nødvendig å stenge tjenestene til funksjonshemmede i kommuner og områder hvor det ikke var registrert smitte. Likestillings- og diskriminerings-

ombudet, Sivilombudsmannens forebyggingsenhet og Norges institusjon for menneskerettigheter advarte mot farene for menneskerettighetsbrudd overfor blant annet mennesker med utviklingshemning. Jeg har ikke registrert at henvendelsene er blitt fulgt opp.

- På NFUs nettsider var det skrevet om Helse- og omsorgsdepartementets forslag om nye lovparagrafer i smittevernloven som ville gitt utvidede muligheter for tvangsbruk overfor mennesker uten samtykkekompetanse. Jeg tok saken opp i Stortingets helse- og omsorgskomite og mer enn antydte at Arbeiderpartiet ikke kunne støtte et slikt forslag. Slike inngripende tiltak krever grundig utredning. Heldigvis innså Helse- og omsorgsdepartementet, etter påtrykk fra NFU at ut fra smittesituasjonen i landet, så trengte en ikke forhaste seg. En må alltid vurdere nødvendigheten av tiltak, sikre at effekten av tiltakene står i forhold til målsetningen og at tiltakene ikke er diskriminerende. Tiltakene må heller ikke komme i konflikt med menneskerettighetene som Norge har forpliktet

seg til å følge. Når det gjelder mennesker som ikke forstår og heller ikke forholder seg til smittesituasjonen, så er det ikke tvangsbruk, men det å tilrettelegge og tilpasse både tjenestene og livssituasjonen for å unngå tvangsbruk som bør være hovedfokus, sier Tore Hagebakken.

- Smittevernloven ble revidert våren 2019. Jeg var saksordfører. Sakspapirene var omfattende og grundige. Det var lite partipolitisk strid. Det er heller ikke på dette feltet de partipolitiske skillelinjene går. Under revisjonen av smittevernloven var det spesielt fokus på tuberkulose og andre svært langvarige sykdommer som både er svært smittsomme og krevende å behandle. Svært få isoleres med tvang, så godt som alltid godtar folk at de må isoleres eller så makter en å legge til rette uten bruk av tvangsisolasjon, slik at smittede ikke smitter andre. De siste 50 årene har vi knapt hatt behov for å isolere folk med tvang. Jeg er langt fra overbevist om behovet for nye lovregler på feltet nå, sier stortingsrepresentant Tore Hagebakken som lover å følge utviklingen nøye.

TORE HAGEBAKKEN

har tatt opp et mangfold av saker angående mennesker med utviklingshemning.

(Foto: Stortinget.no)

Takk for innsatsen!

Bjug Ringstad har gått av som styreleder i Studieforbundet næring og samfunn.

Nyvalgt leder er Ola Deinboll fra Norsk fagutdanning AS.

På studieforbundets årsmøte 26. mai 2020, ble Bjug Ringstad takket av. Han har vært med i styret siden 2013. Først som styremedlem, så nestleder fra 2014 til 2016 og frem til nå som styreleder.

I løpet av hans tid i styret, har vår organisasjon vært trygg på at NFUs interesser rundt studievirksomheten er blitt ivaretatt på beste måte.

NFU takker Bjug Ringstad for innsatsen.

(Foto: Bitten Munthe-Kaas)

Bostøtte

Som følge av koronapandemien har Stortinget besluttet å øke bostøtten i perioden april til oktober 2020. Det betyr to ting:

1. Mottar du bostøtte i dag kan du få godkjent mer av boutgiftene dine når Husbanken beregner bostøtten.
2. Inntektsgrensene har blitt høyere, slik at flere kan søke om bostøtte på www.husbanken.no/bostotte/

OMSORGPENGER

De som har barn under 18 år som ikke skal i barnehage eller skole pga. særlige smittevernhensyn, har fått rett til ubegrenset antall omsorgspengedager frem til 31. desember 2020. Du kan lese mer om omsorgspenger på www.nav.no

Bli fast giver

Levekårene for mennesker med utviklingshemning må bedres og diskriminering må unngås. Mange mangler individuelle og tilrettelagte tjenester, arbeid eller dagtilbud, har dårlig økonomi, blir fratatt selvbestemmelse, får utilstrekkelig opplæring m.m.

LISTEN ER LANG

NFU er en viktig pådriver for å endre dette. Vi svarer på høringer, deltar på møter og arbeidsgrupper, holder foredrag og gir innspill til ulike myndigheter. Overfor enkeltpersoner gir vi råd, veiledning og bistand til å utforme og skrive klager.

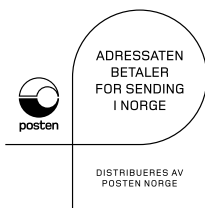
NFU vil fortsette med dette arbeidet og være «vaktbikkja» som passer på og følger opp at det offentlige følger lover og regler. Til dette arbeidet har vi behov for flere frie midler.

Fyll ut skjemaet nedenfor og send inn, eller gå inn på vår nettside www.nfunorge.org/Bli-medlem, dersom du vil bli fast giver.

På forhånd tusen takk!

Norsk Forbund for Utviklingshemmede

Svarsending 1225
0090 Oslo

Fornavn: _____

Etternavn: _____

E-Post: _____

Fakturaadresse: _____

Postnummer: _____

Poststed: _____

Ønsker å gi kr:

- 100
 300
 600
 1200
 Annet beløp _____

Hvor ofte?

- 1 gang i måneden
 1 gang i kvartalet
 1 gang i halvåret
 1 gang i året

Jeg ønsker å motta NFUs nyhetsbrev på e-post

- Ja
 Nei

LANDSBYENE MED Plass for alle

Camphill-landsbyene er integrerte levetilbud hvor mennesker med ulike behov for bistand lever side om side med omsorgspersoner i en levende og aktiv landsby.

Her er alle sysselsatt med fellesskapets mange oppgaver; håndverk, jordbruk, matlaging og hushold. Det legges vekt på nærhet til natur og mennesker, og opplæringen i dagliglivets mange gjøremål gir verdifull erfaring videre. Samtidig dekker arbeidet reelle behov i landsbyene.

Livet i fellesskap, arbeid, hverdag og fest danner grunnlag for et spennende og utfordrende miljø. I landsbyene pleies også et variert kulturliv med teater, sang, musikk, høytidsfeiring og utflukter.

Nye medarbeidere tilbys introduksjonskurs i landsbylivet og antroposofi, samt fireårig deltids Bachelorutdanning i helsepedagogikk og sosialterapi.

Camphill Norge består av landsbyene Hogganvik, Jøssåsen, Rotvoll, Solborg, Vidaråsen og Vallersund Gård. I Vallersund ligger også FRAMskolen som er et folkehøyskolelignende tilbud for deg mellom 18 og 25 år som lever med utviklingshemning.

Vi ønsker deg velkommen til landsbyene!

CAMPBILL LANDSBYSTIFTELSE

Malvikvegen 1333, 7550 Hommelvik
Telefon 73 97 84 60
Epost: sekretariat@camphill.no
www.camphill.no

Camphill
NORGE

Ny prosjekt- medarbeider i SAFO

I forrige nummer av Samfunn for alle skrev tidligere daglig leder, Vigdis Endal om at SAFO er i en endringstid. Janne Skei starter som ny daglig leder fra 1. september, og SAFO har en ny prosjekt-kordinator ansatt i en 20 % stilling. I denne utgaven presenterer Ida Hauge Dignes seg selv, og prosjektet hun jobber med.

AV: Ida Hauge Dignes,
prosjekt-kordinator
i SAFO

Jeg heter Ida Hauge Dignes og er 24 år gammel. I mars 2020 ble jeg ansatt som prosjekt-kordinator for skoleprosjektet til SAFO.

Som engasjert, funksjonshemmet og snart utdannet statsviter føler jeg meg skikkelig heldig som får muligheten til å lage en nettside for funksjonshemmede barn og unge som går på skolen. Og det er godt å vite at nettsiden skal utarbeides i samarbeid med målgruppen selv. For det er kun målgruppen som vet hvordan en slik nettside bør være. Hvis du nå kjenner at du har lyst til å være med på å utarbeide nettsiden, så er det bare å ta kontakt på ida.dignes@safo.no. Nettsiden trenger din viktige stemme.

Det er ikke uvanlig at funksjonshemmede elever føler seg som en del av problemet i møte med barrierene på skolen. Men det er aldri eleven/du som er problemet. Det er barrierene og fordommene man til stadighet møter på som er problemet. I opplæringsloven står det blant annet at elever har rett til å gå på sin nærskole. Det står også at elever har rett til å gå på en tilgjengelig skole. Men det er dessverre ikke

alltid at kommunene og skolene følger lovene. Det er dessverre nesten en nødvendighet at eleven selv eller en annen kontaktperson avdekker rettighetsbruddene og klager til riktig instans for at rettighetsbruddene blir unngått.

For at det skal være enklere å avdekke rettighetsbrudd og å klage, vil nettsiden inneholde rettighetene til barn og unge under opplæring. I tillegg til dette skal nettsiden vise historier fra funksjonshemmede elever. Det er viktig at nettsiden formidler historier fra barn og unge med funksjonshemming, slik at andre elever som oppdager nettsiden får en følelse av å føle seg mindre alene i møte med barrierene og fordommene på skolen. Nettsiden skal være med på å forsterke elevens egne stemme og gjøre eleven bevisst på at det aldri er elevens funksjonshemming som er problemet i møte med en ikke-tilgjengelig skole. Det er derimot trappen på veien opp til klasserommet som er problemet, og som bidrar til økende diskriminering på skolen.

Internasjonale webinarer om utviklingshemning og Covid-19

AV: Sina Hansen, juridisk praktikant i NFU

NFU er medlem av Inclusion International og Inclusion Europe - to sentrale internasjonale nettverk for mennesker med utviklingshemninger og deres familier. I forbindelse med Covid-19 har de avholdt webinarer om konsekvensene virusutbruddet har medført for mennesker med utviklingshemninger, spesielt i forhold til menneskerettigheter og hvordan nasjonale og internasjonale organisasjoner arbeider i møtet med disse utfordringene. I noen tilfeller er disse utfordringene nye problemstillinger, men i de fleste tilfeller understreker de enda tydeligere hvilke problemer som allerede eksisterte, slik som mangel på tilrettelegging, frihetsberøvelse og diskriminering på grunnlag av funksjonsnedsettelse.

Jeg jobber som juridisk praktikant for NFU og har deltatt på disse webinarene. Jeg fikk også muligheten til å representere NFU i Inclusion International's webinar «Human rights monitoring and the international legal framework for people with intellectual disabilities

and Covid-19». Sammen med organisasjoner fra Kenya og Argentina, samt en menneskerettighets ekspert fra England, snakket vi om menneskerettighetsbrudd som skjer for personer med utviklingshemning i forbindelse med Covid-19. Min presentasjon var hovedsakelig tredelt og dreide seg rundt besøksrestriksjoner, tvangsisolering og mangel på oppfølging og tilrettelegging i Norge. Dette ble etterfulgt av hvordan NFU har møtt disse utfordringene, noe som først og fremst har vært å sende brev til Helse- og omsorgsdepartementet, Helsedirektoratet og kommunene, å veilede våre medlemmer og å bruke vår stemme til å spre informasjon. Webinaret ble et innholdsrikt møte med innslag fra flere verdensdeler og det var tydelig at mange land sliter med de samme problemene som følge av Covid-19.

Webinarene er tilgjengelige for alle. Er du interessert i å se webinarene i opptak finnes de på Inclusion-International.org og Inclusion-Europe.eu.

SINA HANSEN tar en bachelorgrad i internasjonal jus. (Foto: Pia Ribsskog)

Join the conversation on disability inclusive coronavirus response: #COVID19Disability @InclusionIntl

THURSDAY 14TH MAY 2020 - 10.00 EDT/16:00 CEST

PROTECTING OUR RIGHTS IN TIMES OF CRISIS

During this webinar we will discuss:

- Why people with intellectual disabilities considered a high risk group for COVID19
- The tools available for organisations to use in their COVID19 advocacy
- How organisations can monitor and identify cases of human rights violations
- How we can use International legal frameworks to respond to these violations

This webinar consists of a presentation on the international legal framework related to COVID19 by Oliver Lewis, followed by examples of human rights violations from panelists. We will end with a Q&A session with the audience.

For upcoming webinar topics and to register, visit inclusion-international.org

DR. OLIVER LEWIS
Barrister and Legal Academic

THE PANELISTS:

- SINA HANSEN**
Norsk Forbund for Utviklingshemmede
- CELESTE FERNANDEZ**
Asociación Civil por la Igualdad y la Justicia
- MICHAEL NJENGA**
Users and Survivors of Psychiatry Kenya

Inclusion International logo and Zoom logo are also present.

VISSTE DU AT

«De brysomme vergene» – igjen

Vi har sett mange eksempler på at pårørende fjernes som verger når dialogen med kommunen har blitt vanskelig – uten at det er tatt stilling til om vergene har relevante innvendinger mot kommunens vurderinger. Det har vært nok at «dialogen er blitt krevende». Men dette er uholdbar praksis, bekrefter Sivilombudsmannen.

AV: Advokat Petter Kramås
Advokatfirmaet Kramås AS
petter@kramaas.no

Mange kommuner synes det er brysomt å bli motsagt, og har med Fylkesmannens bistand fått fjernet verger når disse har kommet med innvendinger mot kommunens vurderinger om bolig- og tjenestetilbud. Det har vært nok å vise til at dialogen har blitt vanskelig – og Fylkesmannen har akseptert at da må det oppnevnes ny verge.

Få da heller inn en ny verge som ikke kommer med alle disse motargumentene og innsigelsene, synes å ha vært tankegangen.

Sivilombudsmannen har nylig kommet med en uttalelse som tydelig løfter en pekefinger – og gjør det langt vanskeligere for kommuner å kvitte seg med det de oppfatter som «brysomme verger».

Sivilombudsmannen uttaler:

«Det vises til at SRF la vekt på at mor hadde innsigelser til den medisinske uttalelsen som SRF mente var best og til tjenestetilbudet, uten å vurdere om hennes innsigelser var saklig begrunnet.»

(SRF er Statens Sivilrettsforvaltning – som er klageinstans for Fylkesmannens vedtak i vergesaker.)

Lett omskrevet holder det altså ikke at kommunen, Fylkesmannen eller Statens Sivilrettsforvaltning irriterer seg over å bli motsagt. De involverte instanser må forholde seg til motsigelsens reelle innhold. Dersom vergen fremkommer med saklige innsigelser, må disse vurderes som sådan – og slike innsigelser kan ikke gi grunnlag for å frata en verge vergeopdraget. Dette burde være opplagt, men har altså ikke vært det for de involverte instanser.

Sivilombudsmannen har avslutningsvis formulert en uttrykkelig forutsetning om at fremtidige vergemålssaker behandles i tråd med ombudsmannens synspunkter.

HELE SAKEN HOS SIVILOMBUDSMANNEN

Det er flere viktige spørsmål som omtales i Sivilombudsmannens avgjørelse – særlig knyttet til samtykkekompetanse og nødvendige avklaringer om vergesakeres egne ønsker.

Les derfor gjerne hele saken her:
sivilombudsmannen.no – søk på «2019/3520».

SAMME TEMA I 2012

«De brysomme vergene» var tema også i en artikkel her i Samfunn For Alle i nr 2/2012 (se NFUs nettsider).

Dette var rett før vi fikk ny vergemålslov, der hjelpeverger ble verger og Fylkesmannen overtok de tidligere overformynderienes oppgaver i vergesaker.

Problemstillingen var den samme: Pårørende ble fratatt vergeoppdrag fordi dialogen med kommunen var blitt så vanskelig. Vergene opplyste for sin del at det eneste de gjorde, var ikke å gi seg på det de mente var klare rettigheter for den de var oppnevnt som verge for.

I en konkret (og typisk) sak anførte kommunen at «samarbeidet ikke fungerte», og vergen ble da fjernet – med uttrykkelig uttalelse fra klageinstansen om at en «ikke finner å kunne ta konkret stilling til de konflikter» som gjorde samarbeidet vanskelig. Fylkesmannen ville ikke ta stilling til om vergen hadde rett eller ikke i sine innsigelser.

Vi påpekte den gang:

«Et slikt unntakende syn vil kunne innebære at en utviklingshemmet ikke har noen reell beskyttelse gjennom representasjon ved hjelpeverge – i alle fall ikke lenger enn kommunen selv og Overformynderiet til enhver tid for sin del finner det rimelig.»

Følgende oppfordring ble formulert:

«Hjelpeverger som faktisk utfører sin plikt, og gjør det aktivt, må gis støtte og ikke tvinges til taushet.»

Sivilombudsmannen har i sin uttalelse nå tydelig gitt tilslutning til dette synspunktet.

*Selv om jeg ikke sier noe,
kan jeg ha noe å si...*

JAG Assistanse AS er BPA-leverandør for barn og voksne med ulike funksjonsnedsettelse, hvorav en kan være en kognitiv funksjonsnedsettelse.

JAGs konsept retter seg spesielt mot de som trenger assistanse i arbeidslederrollen, og har særlig kompetanse på dette området.

JAG bygger sitt verdigrunnlag på grunnleggende menneskerettigheter, likeverd og likestilling. Vi har fokus på individualitet, kvalitet og skreddersyr din assistanse. JAG er medlem av European Network for Independent Living (ENIL).

Ta kontakt for mer informasjon om hvordan vi kan skreddersy din BPA.

*Med BPA kan alle bo
hvor og med hvem de vil!*

JAG Assistanse AS
Telefon: 962 09 666
www.jagassistanse.no

Følg oss gjerne på Facebook og Twitter!

Vil du annonsere i
Samfunn for alle?

Ta kontakt med vår annonseselger:

Salgs Forum AS

post@salgs-forum.no | www.salgs-forum.no

**BR. STENSKJÆR
TRANSPORT AS**
støtter NFU's arbeid

PRIMA

Idrettsveien 2, 7072 Heimdal Tlf 72 89 43 00
prima@prima-as.no www.prima-as.no

AKTIV HJELPEMIDLER A/S

Multivogn

Al-trac

**Nå med
hjelpemotor**

Nå med Fatbikehjul og trommelbrems

Tlf: Geirr 98239850. e mail: geirr@aktiv-hjelpemidler.no

www.aktiv-hjelpemidler.no

www.aktivhjelpemidler.com

Døde av overmedisinering

1. mai åpnet Statens undersøkelseskommissjon for helse- og omsorgstjenesten (UKOM) for å ta imot varsler om alvorlige hendelser i helse- og omsorgsvirksomheten. Nå er den første granskningsrapporten offentliggjort - med råd for å unngå lignende hendelser i fremtiden.

AV: Jens Petter Gitlesen

Rapporten omhandler en ung kvinne som omtales som Hanna. Hanna hadde en lett utviklingshemning, men foreldrene oppfattet henne mer som litt umoden enn som lett utviklingshemmet. Med tiden fikk Hanna tiltakende psykiske utfordringer. Siste gang hun ble innlagt på sykehusets psykiatriske avdeling, døde Hanna. Obduksjonen viste at Hanna trolig døde av overmedisinering.

Granskningsrapporten gir et bredt bilde av Hanna som starter før de psykiske utfordringene dukket opp. Rapporten gjennomgår livssituasjonen, miljøbehandlingen og den medikamentelle behandlingen. UKOMs oppgave er ikke å fordele skyld, men å trekke lærdom av alvorlige hendelser, slik at fremtiden kan bli bedre enn fortiden. Det mest sentrale i rapporten må nødvendigvis være rådene for

å unngå lignende forhold i fremtiden. I rapporten om Hannas tragiske død, er rådene naturlig nok knyttet opp mot psykisk helsevern, praksisen med isolasjon, situasjonen til den isolerte og de somatiske konsekvensene av medikamentell behandling av psykiske lidelser.

Rapporten bør leses av tjenesteytere, pårørende og pasienter som er opptatt av psykiske lidelser, behandlingen av psykiske lidelser og det å unngå fatale konsekvenser av behandlingen. Når pasienter innen psykisk helsevern også har en utviklingshemning, så settes det helt spesielle krav til kommunikasjon, trygghet og stabilitet. Dette er også problemstillinger som rapporten går inn i.

Rapporten kan lastes ned fra UKOMs nettsider (www.ukom.no)

GRANSKNINGSRAPPORTEN

om alvorlige hendelser i helse- og omsorgsvirksomheten.

BUTIKK

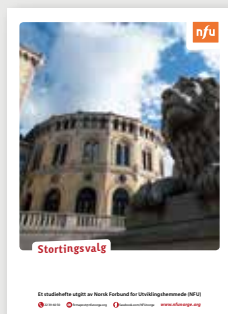
Alle kurshefter 50,- kr per hefte.

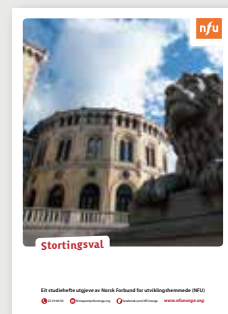
Om tro og livssyn

Fra foreldrehjem til eget hjem

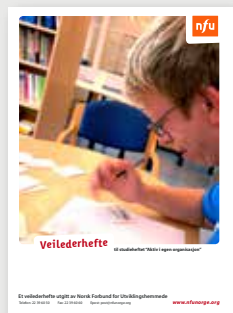
Stortingsvalg (bokmål)

Stortingsvalg (nynorsk)

NFU - en organisasjon

Veilederhefte til studieheftet «Aktiv i egen organisasjon»

Aktiv i egen organisasjon

NFUs prinsipp-program

Vi og samfunnet (nynorsk)

Tillitsvalgt i organisasjonen NFU

Kurshefte Kommunevalg (bokmål). Kr 50,-

Ledsagerhefte

Veileder til kurslærer

Seksualitet og samliv

Kroppen min og følelsene mine

Kursbevis kr 10,-

LAST NED!

Boken «Fokus på overganger mellom ulike skoleslag» er utsolgt, men ligger klar for nedlasting på vår hjemmeside nfunorge.org/no/nettbutikk/boker/

Bøker om veien til egen bolig

kr 100,-

kr 150,-

Kursmappe kr 25,-

Pølsebag med utvendig lomme kr. 150,-

Klistremerker
6 merker per ark kr 6,-

Penner, per stk. kr 10,-

Velg
miljøvennlig,
dropp plast-
posen!
Handlenett
kr 50,-

Midjeveske kr. 75,-

Pins kr 25,-

Multilue / bøff kr. 25,-

Multilue / bøff kr. 25,-

Tallerken (porselen) kr 150,-

Ja takk, jeg bestiller (skriv antall):

- Kurshefte: Om tro og livssyn
- Kurshefte: Fra foreldrehjem til eget hjem
- Kurshefte: Kommunevalg (bokmål)
- Kurshefte: Stortingsvalg (bokmål)
- Kurshefte: Stortingsval (nynorsk)
- Kurshefte: NFU - en organisasjon
- Kurshefte: Aktiv i egen organisasjon
- Kurshefte: Veilederhefte til studieheftet
- Kurshefte: NFUs prinsipp-program
- Kurshefte: Vi og samfunnet (nynorsk)
- Kurshefte: Tillitsvalgt i organisasjonen NFU
- Kurshefte: Ledsagerhefte
- Kurshefte: Veileder til kurslærer
- Kurshefte: Seksualitet og samliv
- Kurshefte: Kroppen min og følelsene mine
- Kursmappe
- Kursbevis
- Bok: Sjef i eget hus
- Bok: Veien fram til egen bolig
- Refleksbånd
- Pins
- Klistremerker
- Multilue / bøff (rød)
- Multilue / bøff (oransje)
- Penn
- Handlenett
- Tallerken (porselen)
- Pølsebag
- Midjeveske

Navn: _____

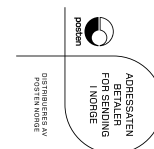
Adresse: _____

Poststed: _____

E-Post: _____

Porto kommer i tillegg. Du kan også bestille via **telefon 22 39 60 50**, e-postadresse **post@nfunorge.org** eller bruk nettbutikken til NFU på **www.nfunorge.org**. Vi sender e-faktura.

Norsk Forbund for
Utviklingshemmede
Svarsending 1225
0028 Oslo

Bestill abonnement

Bladet kommer ut med 5 numre i året. Abonnementet løper fra registreringsdatoen. Pris kr. 400,-.

Klipp ut og send inn.

Abonnement kan også bestilles på mail:
post@nfunorge.org eller telefon: 22 39 60 50.

Norsk Forbund for
Utviklingshemmede

Svarsending 1225
0028 Oslo

ADRESSATEN
BETALER
FOR SENDING
I NORGE

DISTRIBUERES AV
POSTEN NORGE

Navn: _____

Adresse: _____

Poststed: _____

E-Post: _____

Mobil / telefon: _____

Signatur: _____

Bamse Produkter AS

Du har kunnskapen, vi har produktene.

- Barn og voksne
- Posisjonering
- Trening
- Behandling

For mer informasjon se:
www.bamseprodukter.no
www.hjelpemiddeldatabasen.no
Varekataloger og brosjyrer.

Sjef i eget liv!

BPA Nord tilbyr
alle **retten** til et aktivt og
selvstendig liv
Nordland, Troms og Finnmark

Ta kontakt på 406 22 364 • post@bpa-nord.no
www.bpa-nord.no

**BPA
NORD**

En del av Helsepartner Nord-Norge

- en del av Privat Omsorg Nord

Landsstyret

FORBUNDSLEDER
Jens Petter Gitlesen
41 10 13 42
jpg@nfunorge.org

NESTLEDER
Torill Vagstad
40 28 83 07
torill.vagstad@gmail.com

Geir Tore Søreide
91 84 55 74
geir.t.soreide@haugnett.no

Camilla Hopen
camillahopen@yahoo.no

Karen Hultgren Olsen
91 59 30 67
karenhultgren@gmail.com

Ninni Bakke Tornes
90 06 35 24
ninni.b.tornes@live.no

Evy Utne Knutsen
48 15 41 96
evy.knutsen@bkkfiber.no

Nasjonalt

**Norsk Forbund for
Utviklingshemmede**
Pb 8954 Youngstorget, 0028 Oslo

Besøksadresse:
Youngstorget 2b, 7. etasje
Telefon: 22 39 60 50
post@nfunorge.org

www.nfunorge.org
Bankgiro: 8200.01.93417
Org.nr.: 943 260 672

Fylkeslagene

NFU Oslo Fylkeslag
c/o NFU
Postboks 8954 Youngstorget
0028 Oslo
22 39 60 51
oslofylkeslag@nfunorge.org

NFU Akershus Fylkeslag
v/ Tove-Britt Henriksen
Ignaveien 131
1912 Enebakk
64 92 62 53 / 908 39 380
tove.henriksen@tusker.no

NFU Østfold Regionlag
v/ Kirsten Viskum
Løvetannveien 28
1850 Mysen
414 61 914
kviskum@gmail.com

NFU Hedmark Fylkeslag
v/ Eirik Dahl
Ajerhagan 6
2319 Hamar
464 09 707
eid24@outlook.com

NFU Oppland Fylkeslag
v/ Staale Stampeløkken
Hagehaugveien 2 A
2613 Lillehammer
976 94 452
stastamp@gmail.com

NFU Buskerud Fylkeslag
v/ Birgitte Boldvik
Jens Bjelkesgate 41 A
0578 Oslo
938 90 671
birgitte.boldvik@gmail.com

**NFU Vestfold og
Telemark Fylkeslag**
v/ Øivind Jensen
Vearveien 4
3173 Vear
909 19 810
nfu.vf@online.no

NFU Aust-Agder Fylkeslag
v/ Anders Haslestad
Molandsveien 1450
4849 Arendal
976 01 658
anders.haslestad47@gmail.com

NFU Vest-Agder Fylkeslag
v/ Stian Brødsjø
Møllevannsveien 32
4616 Kristiansand S
930 44 855
stian@soh.no

NFU Rogaland Fylkeslag
Hillevågsveien 100
4016 Stavanger
51 89 15 50
post@nfu-rogaland.no

NFU Hordaland Fylkeslag
v/ Kai Esten Dale
Reio 15
5208 Os
930 25 093
kai.esten.dale@knett.no

NFU Sogn og Fjordane
v/ Gry Sætre
Angealdsvegen 107
6810 Førde
909 49 316
gry.setre@gmail.com

NFU Møre og Romsdal Fylkeslag
v/ Astrid Andersen
Varleiteråsa 10
6065 Ulsteinvik
909 80 350
mrfylkeslag@nfunorge.org

NFU Trøndelag Fylkeslag
v/ Snorre Ness
Bregnevegen 1
7803 Namsos
74 21 23 08 / 905 16 966
snorre.ness@ntebb.no

NFU Nordland Fylkeslag
Postboks 843
8001 Bodø
75 52 40 48 / 917 24 708
bpriesem@online.no

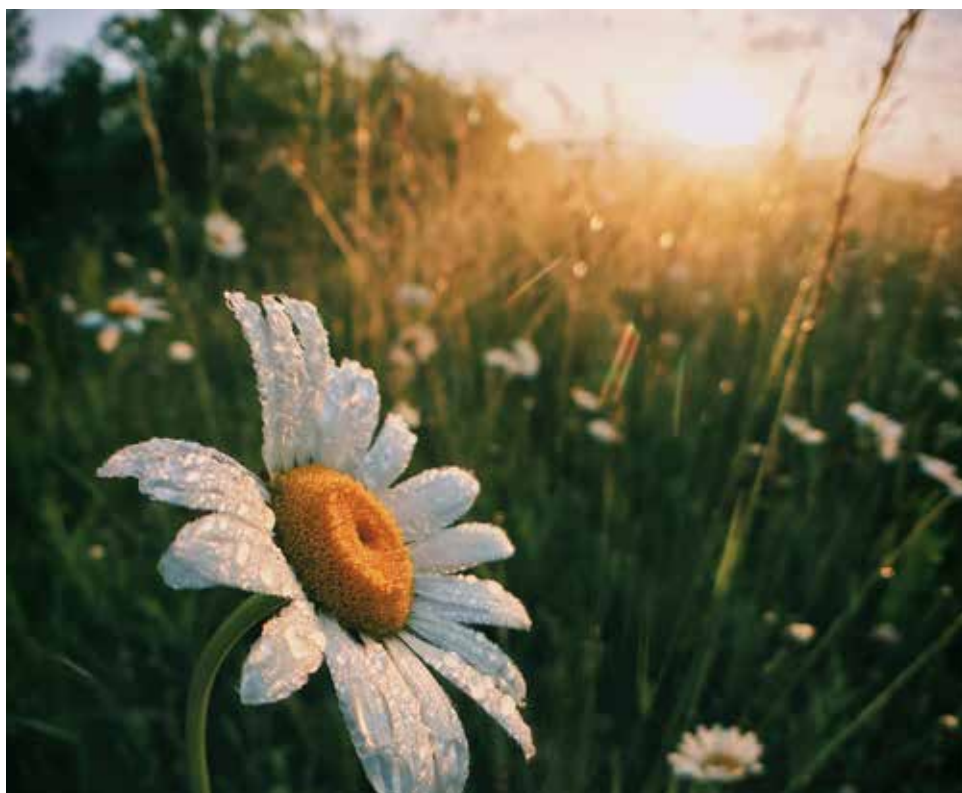
NFU Troms Fylkeslag
v/ Anne Marie Bakken
Dalnes, 9475 Borkenes
916 98 512
amsbakken@gmail.com

NFU Finnmark Fylkeslag
v/ Frid Tellefsen Svineng
Boks 187
9735 Karasjok
909 36 156
nfufinnmark@hotmail.com

RETURADRESSE:

Samfunn for alle

Postboks 8953 Youngstorget
0028 Oslo

Takk!

Tusen takk for alle bidrag til NFU's utrettelige arbeid for å oppnå at mennesker med utviklingshemning for oppfylt sine menneskerettigheter - det være seg ved minnegaver, generelle gaver og/eller faste givere.

Alle gavene kommer svært godt med!

Riktig god sommer.

*Hilsen Hedvig Ekberg
Generalsekretær*

ADVOKATFIRMAET
KRAMÅS

"Vi har bred erfaring i alle rettsforhold som gjelder mennesker med utviklingshemning, og bistår i saker i hele landet."

- Omsorgstjenester
- Trygdeytelser
- Vergemål
- Dagtilbud og tilrettelagt arbeid
- Arv og testament
- Helsetjenester
- Erstatning
- Skole og undervisning

KRISTIN KRAMÅS

481 65 111
kristin@kramaas.no

PETTER KRAMÅS

901 37 450
petter@kramaas.no

KONTORER

C J Hambros plass 5, 0164 Oslo
Storgata 50, 1555 Son

www.KRAMAAS.no